

Czartoszewski, Jacek W.

"Pomiędzy potopem a tęczą.
Ekumeniczne studium integralności
stworzenia", Iga Czackowska, Lublin
1998 : [recenzja]

Studia Teologiczne 18, 476-478

2000

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Wykłady, które składają się na omawianą publikację skierowane zostały przez Autora do krakowskiego środowiska akademickiego. Dlatego też praca ta nie ma charakteru popularnego wymaga bowiem od czytelnika pewnego poziomu erudycji, wiedzy ogólnej, tym bardziej że jej język nie jest łatwy. Zarazem jednak omawiana książka nie należy do publikacji typowo naukowych, skoro ich adresatem nie jest naukowiec - filozof. Z tego powodu praca Karola Wojtyły między innymi może stać się lekturą dla każdego zainteresowanego tą tematyką, w sposób przystępny - choć bez szkodliwych uproszczeń - przybliżającą mu problemy antropologii filozoficznej w ujęciu klasycznym oraz jej biblijne źródła. Mimo trudności, które czytelnikowi nieobytemu z terminologią filozoficzną może niekiedy sprawić lektura „Rozważań...”, jest to pozycja godna polecenia. Książka może zainteresować tych, którzy śledzą rozwój myśli Karola Wojtyły - Jana Pawła II. Nade wszystko jednak jej nieprzemijająca wartość przejawia się w przedstawieniu zdecydowanych odpowiedzi na tak istotne dla człowieka współczesnego pytania. Z tej racji „Rozważania o istocie człowieka” mogą być wykorzystane do prywatnej lektury przez osoby świeckie, kapłanów i alumnów, ale też proponowane w nich rozwiązania mogą służyć - przynajmniej częściowo - jako materiał pomocny katechetom i kaznodziejom.

Marcin Składanowski

Iga Czaczkowska, *Pomiędzy potopem a tęczą. Ekumeniczne studium integralności stworzenia*, RW KUL, Lublin 1998, ss. 159.

W serii wydawniczej *Jeden Pan, jedna wiara - Studia i rozprawy Instytutu Ekumenicznego KUL*, ukazał się 8 tom pt. *Pomiędzy potopem a tęczą. Ekumeniczne studium integralności stworzenia*, Jadwigi Leśniewskiej (z domu Czaczkowska) młodej, znanej już w warszawskim naukowym środowisku filozofów ekologii teologicznej zajmującej się problematyką związaną z ochroną przyrody oraz zdrowia i życia człowieka.

Obecnie wielu ludzi zajmujących się ekologią postrzega chrześcijaństwo jako religię, która jest odpowiedzialna za istniejący kryzys ekologiczny zarzucając mu zbyt ni antropocentryzm pozwalający na swobodną eksploatację zasobów przyrody. Atmosferę nieufności wobec chrześcijaństwa pogłębia brak wiedzy o istocie chrześcijaństwa oraz zafascynowanie modnymi ruchami religijno-kulturowymi (New Age) pociągającymi zwolenników panteizmem, reinkarnacją, czy naturyzmem. Środowiska ekologiczne poszukując rozwiązań filozoficznych dla uzasadnienia swych poglądów studiuja ekozofię, ekologię głęboką lub kulturę i filozofię Dalekiego Wschodu. Nie-

stety powszechnie odczuwalny jest brak znajomości zaangażowania i wkładu Kościołów Chrześcijańskich w rozwój myśli i działania na rzecz ochrony przyrody oraz życia i zdrowia człowieka. Stąd cenna jest pozycja książkowa analizująca dokumenty Światowej Rady Kościołów dotyczących pośrednio spraw ekologii.

Omawiana pozycja składa się z pięciu rozdziałów.

Pierwszy z nich przybliży czytelnikowi kryzys integralności stworzenia z uwzględnieniem jego przejawów w atmosferze, wodzie, ekosystemach dostarczających żywność, surowcach energetycznych, odpadach i problemach natury biologicznej oraz z uwzględnieniem uwarunkowań teologiczno-filozoficznych dotyczących skłonności do grzechu człowieka, filozoficznego i teologicznego antropocentryzmu, niewłaściwych koncepcji przyrody, pozytywistycznego rozumienia świata i błędów teologicznych.

Rozdział drugi przedstawia podstawowe postulaty wobec teologii integralności stworzenia. Autorka podaje w nim bogatą perspektywę badań uwzględniając postulaty ruchów feministycznych, problemy rdzennej ludności, zwłaszcza w Ameryce, Azji, Afryce i w Australii oraz perspektywy wyznawców innych religii. Dalej przedstawia aspekt współpracy teologii z naukami szczegółowymi w spotkaniach interdyscyplinarnych. Potrzebę uwzględnienia tez o przyrodzie, które podają teologii nauki przyrodnicze i intuicje teologii pomocne w naukach szczegółowych.

W następnym rozdziale autorka analizuje trynitarnie podstawy integralności stworzenia. Boga Ojca przedstawia jako Źródło istnienia wszystkich stworzeń uwzględniając język jakim teologowie posługują się mówiąc o Bogu, opisując trynitarny akt stwórczy, początek stworzenia, immanencję i transcendencję Boga oraz obrazy Boga. Dalej analizuje panenteistyczny model Boga, obecność Stwórcy w stworzeniach i obecność stworzeń w Bogu. Następnie autorka przybliży czytelnikowi aktualizację dzieła stworzenia w Chrystusie i dopełnienie dzieła stworzenia w Duchu Świętym.

Rozdział czwarty poświęcony jest opisowi eschatologicznej orientacji wszystkich stworzeń. Stworzenie analizowane jest tu poprzez przedstawienie Świata jako własność Boga z uwzględnieniem liturgii stworzeń, relacyjności i wzajemnej zależności stworzeń, wartości istotowych stworzeń oraz zła obecnego w stworzeniach. Natomiast przymierze pomiędzy Bogiem a człowiekiem i innymi stworzeniami autorka przybliży poprzez analizę Starego Przymierza Boga ze wszystkimi stworzeniami, wspólnoty Nowego Przymierza i przymierza Kościołów na rzecz ochrony stworzeń. Dalej znajdujemy opis Nowego Stworzenia w kontekście uczestnictwa w chwale Boga, przemieniającego i odnawiającego dzieła Chrystusa oraz w kontekście pośrednictwa człowieka w osiągnięciu zbawienia przez wszystkie stworzenia. W końcu autorka przybliży pojęcie „Królestwa Bożego”.

Ostatni rozdział podaje antropologiczne elementy integralności stworzenia. Opisuje relacje człowieka wobec Boga poprzez przybliżenie stworze-

nia człowieka w akcie trynitarnym, stworzenie człowieka na obraz i podobieństwo Boże, współpartnerstwo człowieka ze swoim Stwórcą, nawrócenie człowieka jako warunek odnowienia wspólnoty z Bogiem. Następnie autorka analizuje pozycję człowieka we wspólnocie stworzeń poprzez przybliżenie modeli: tradycyjnego modelu relacji między człowiekiem i przyrodą, człowiek jako pan i władca, człowiek jako mikrokosmos, nowe kategorie określające relacje między człowiekiem i przyrodą, człowiek jako zarządca, człowiek jako kapłan Bożego stworzenia i człowiek jako gospodarz. Dalej analizowana jest pozycja jednostki ludzkiej pośród społeczności i wyjątkowość człowieka pośród innych stworzeń.

Omawiana pozycja jest pierwszym tak obszernym, a przy tym przystępnym opracowaniem kwestii ekologicznych w teologii wspólnot chrześcijańskich należących do Światowej Rady Kościołów. Treść jej powinna być przyswojona przez teologów, filozofów ekologii, katechetów, ludzi działających w pozarządowych organizacjach ekologicznych oraz wszystkich ludzi, którzy utożsamiają się z kulturą chrześcijańską, jak i ci, którzy na co dzień popisują się nieznaną kulturą chrześcijańską.

Jacek W. Czartoszewski

Wojciech Bołoz, *Życie w ludzkich rękach. Podstawowe zagadnienia bioetyczne*. Wydawnictwo Akademii Teologii Katolickiej, Warszawa 1997, ss. 240.

Wśród wielu pozycji, traktujących o fundamentalnych problemach *bioetyki*, na szczególną – moim zdaniem – uwagę zasługuje książka profesora Wojciecha Bołoz, *Życie w ludzkich rękach*, której podtytuł: *Podstawowe zagadnienia bioetyczne* wyraźnie wskazuje na problematykę ogólną utworu. Po jego przeczytaniu odnosi się wrażenie, że tak sformułowany tytuł opracowania stanowi zachętę dla szerokich kręgów lekarzy, psychologów, pedagogów, naukowców i praktyków oraz tych wszystkich, którym sprawy jakości życia nie są wcale obojętne. Jakkolwiek, książka ta oparta została na źródłowych materiałach naukowych. Autor potrafił przedstawić niełatwe – a nawet bardzo kontrowersyjne – problemy w taki sposób, że nie odczuwa się ciężaru nakładu pracy w powstaniu tego dzieła.

Współcześnie istnieje wiele określeń *bioetyki*. Wszystkie jednak ukazują tę dyscyplinę jako naukę normatywną. Różnią się one natomiast ze względu na zakres problematyki, która powinna być przez *bioetykę* podejmowana. W definicjach *bioetyki* odbija się podwójna koncepcja jej rozumienia: bądź to jako *etyki medycznej*, bądź też jako *etyki wiedzy o życiu i troski o*